

ROSMALEN

HONDSBERG 9

Bouwhistorische documentatie

BAAC rapport 05.112

Juni 2007

ROSMALEN

HONDSBERG 9

Bouwhistorische documentatie

BAAC rapport 05.112

Juni 2007

Status
definitief

Auteur(s)
ing. A.G. Oldenmenger

Colofon

ISSN: 1873-9350

Redactie: M.L.J. Bimmel
Teksten: ing. A.G. Oldenmenger
Fotografie: ing. A.G. Oldenmenger
Veldwerk: M.L.J. Bimmel
ing. A.G. Oldenmenger

Copyright: Gemeente 's-Hertogenbosch / BAAC bv, 's-Hertogenbosch.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Gemeente 's-Hertogenbosch en/of BAAC bv te 's-Hertogenbosch.

BAAC bv

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie.

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Bergsingel 81-85
7411 CN Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 618 430
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Voorwoord	3
1. Algemeen	4
2. Het exterieur	5
2.1 De voorgevel	5
2.2 De linker zijgevel	6
2.3 De achtergevel	6
2.4 De rechter zijgevel	7
3. Het interieur	8
4. Vloer- en kapconstructies	9
5. Waardering	10
5.1 Landschappelijke en (cultuur)historische waarde	10
5.2 Archeologische verwachting	10
5.3 Definities	10
5.4 Waardestelling	11
Afbeeldingen	12
Waarderingskaart	13

Voorwoord

In opdracht de Gemeente 's-Hertogenbosch heeft BAAC bv (*onderzoek- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie*) te 's-Hertogenbosch, een bouwhistorische documentatie verricht van de boerderij Hondsborg 9, in Rosmalen. De aanleiding tot deze documentatie is de verkoop en de voorgenomen verbouwing van de boerderij, die de status heeft van Gemeentelijk Monument. De Gemeente 's-Hertogenbosch heeft in de afgelopen jaren meer onderzoek uit laten voeren naar boerderijen in de omgeving (ondermeer boerderijen aan de Hondsborg, de Maliskampsestraat, de Oude Baan en de Kruisstraat). Het doel van deze verkenning is dan ook niet enkel waardestellend. Door de bouwhistorische gegevens van de verschillende boerderijen te vergelijken, is een beeld te scheppen van de bouw en de ontwikkeling van boerderijen op het Bossche grondgebied. Met deze rapportage beogen we de bestaande situatie van de boerderij bondig te beschrijven om vervolgens op basis van deze beschrijving tot een goed onderbouwde waardestelling te komen. De monumentale waarden zullen niet alleen in woord maar ook in beeld, zogenaamde waarderskaarten, inzichtelijk worden gemaakt. Voor deze kaarten is gebruikgemaakt van de documentatietekening die door BAAC bv is vervaardigd.

Voorafgaande aan de verkenning van de boerderij is een zeer beperkt archiefonderzoek verricht waarbij kaartmateriaal is geraadpleegd.

's-Hertogenbosch, juni 2007

ing. A.G. Oldenmenger
M.L.J. Bimmel

1 Algemeen

De voormalige boerderij Hondsborg 9 te Rosmalen, sinds enkele jaren een gemeentelijk monument, is gelegen aan de oostrand van de bebouwde kom van het dorp. Dit gebied heeft een oost-west lopende dekzandrug als ondergrond. Op de hoge delen van deze dekzandrug is gedurende de Middeleeuwen een zogenaamd esdek ontstaan. Dit esdek werd gevormd door het jaarlijks opbrengen van met plaggen vermengde mest op de akkers. Een gevolg hiervan was dat het maaiveldniveau steeds hoger kwam te liggen. Essen vormden in de Middeleeuwen de gezamenlijke akkers van een agrarische gemeenschap. De boerderijen lagen vaak aan de randen zo'n akkercomplex. De boerderij Hondsborg 9 is gelegen aan de rand van de es die hoorde bij het gebied dat Sprokkelbos wordt genoemd. De boerderij ligt op enige afstand van de straat Hondsborg, die vermoedelijk pas aan het einde van de negentiende eeuw is aangelegd. De straat staat nog niet getekend op de kadastrale kaart van 1832 en de schattingskaart van 1880, net zo min als de boerderij. Het bouwsel dat wel op de kaart van 1832 is getekend, is het tegenwoordige Hondsborg 1, toen een boerderij in het bezit van de heer Eggen, die ook het bouwland om de boerderij bezet. Op de schattingskaart van 1880 is te zien hoe naast deze boerderij Hondsborg 3 is verrezen. De aan het erf van de boerderij van Eggen grenzende percelen, op de kaart van 1832 genummerd 481, 482 en 483, waren in gebruik als bouwland of voor de productie van hakhout door Zwanenberg en Veerdonk. Op een bepaald moment zijn deze percelen samengevoegd en opnieuw verdeeld, waarna de boerderij Hondsborg 9 kon worden gebouwd.

Het kleine boerderijtje Hondsborg 9 stamt vermoedelijk uit de laatste jaren van de negentiende eeuw. Het bouwsel ligt op circa vijftig meter van de openbare weg, aan de rand van een langgerekt perceel. Vermoedelijk is het perceel tijdens de bouw van de boerderij breder geweest. Waarschijnlijk kwam de boerderij met de opsplitsing van het perceel (waarna Hondsborg 7 aan de straat kon worden gebouwd), aan de rand van het versmalde perceel te liggen.

De keuterij heeft een L-vormige plattegrond. Deze vorm is, zoals later zal blijken, niet oorspronkelijk. Ergens in de twintigste eeuw, zeer waarschijnlijk nog voor de Tweede Wereldoorlog, is de boerderij verbouwd waardoor de oorspronkelijke rechthoekige opzet van de kopgevelboerderij werd gewijzigd. Hierbij is de voorgevel, die op de straat is gericht, bijna twee meter verbreed. Een gevolg hiervan is dat de voorgevel nog maar enkele decimeters smaller is dan dat het boerderijtje diep is.

Het pandje omvat één laag met een restant van een half verdiept keldertje. De zoldervloer die het pand oorspronkelijk heeft gehad, is inmiddels verdwenen. Het pand heeft een uit twee delen samengesteld zadeldak dat deels met riet en deels met pannen is gedekt. De gesmoorde Muldenpannen dateren van na de verbouwing van de boerderij. Het rietdek is sterk uitgedund en vertoont al enkele gaten.

Tot 2005 heeft links naast de boerderij een karschop gestaan. Deze heeft plaats gemaakt voor het nieuwe woonhuis dat op het perceel is verrezen.

2 Het exterieur

2.1 De voorgevel

De in baksteen opgetrokken en met grijze specie afgewerkte voorgevel van de voormalige boerderij is zoals gezegd op de straat gericht. De gevel, die voorzien is van in de specielaag aangebrachte schijnvoegen en plint, is asymmetrisch van opzet. Deze asymmetrie is een aanwijzing dat de vorm van de voorgevel niet oorspronkelijk is. De asymmetrie van de voorgevels van de in de nabijheid gelegen boerderijen Hondsborg 3 en Maliskampsestraat 51 bleek tijdens bouwhistorisch onderzoek telkens verband te houden met een twintigste-eeuwse vergroting van de boerderij. Een in het interieur duidelijke waarneembare bouwnaad in het metselwerk van de gevel bevestigt dat ook de boerderij Hondsborg 9 is vergroot. De boerderij had oorspronkelijk een smallere voorgevel met een symmetrische hoofdvorm.

De voorgevel van Hondsborg 9 heeft gevelopeningen voor de voordeur en voor drie vensters. De in de tweede helft van de twintigste eeuw vernieuwde voordeur bevindt zich nagenoeg in het midden van de gevel en wordt geflankeerd door twee vrijwel even grote vensters. Beide vensters hebben een vierruits schuivend onderraam en een vast, tweeruits bovenraam. Dit type venster is gebruikelijk in de negentiende eeuw. Het linker venster, dat hoort bij de herd, is echter beduidend jonger dan het venster rechts van de deur, dat op basis van de detaillering en de aanwezigheid van toognagels vermoedelijk vroeg negentiende-eeuws is, en hier dus moet zijn hergebruikt, de boerderij dateert immers uit de late negentiende eeuw. Dit venster is gevat in een kozijn met aan de buitenzijde een luikspinning en aan de binnenzijde een kwartrond profilering. Het vierruits onderraam heeft een relatief brede middenstijl, een kenmerk van de vroege negentiende eeuw. Het venster dat hoort bij de herd dateert vermoedelijk uit de bouwtijd, de late negentiende eeuw. Het kozijn ontbeert een luikspinning, maar is aan de binnenzijde wel afgewerkt met een profilering, ditmaal met een kleine kraal. De kozijnen van de vensters hebben nog duimen voor inmiddels verdwenen raamluiken. Boven de vensters en de deur wordt in het cementwerk doormiddel van schuin weglopende schijnvoegen de illusie gewekt dat de gevelopeningen een strekse boog hebben. Binnen is te zien dat er een 'eenvoudige' rollaag achter de bepleistering schuil gaat. Deze afwerking ontbreekt bij de kleine vensteropening uiterst links in de gevel. Dit duidt op een faseverschil. Vast te stellen is dat het cementeren van de gevel en dus het aanbrengen van de schijnvoegen, heeft plaatsgevonden na de vergroting van de boerderij. De vergroting heeft op basis van onder andere de afwerking van de gevel (gevels werden in het geval van ingrijpende wijzigingen vaak gecementeerd om de ontstane bouwsporen aan het zich te onttrekken) plaatsgevonden in de eerste helft van de twintigste eeuw. Dit betekent dat de kleine vensteropening uiterst links dateert van vóór of ná de verbouwing, gezien de typerende imitatie rollaag hier ontbreekt. De ouderdom van het venster, dat voorzien is van een met toognagels gezekerd kozijn, doet vermoeden dat de vensteropening voor het cementeren van de gevel bestond. Typologisch is een dergelijk venster op deze positie ook te verwachten. Het venster voorzag de afgescheiden zijbeuk (afdruk van een muur is binnen zichtbaar), waarin zich een kleine keuken en de half verdiepte kelder bevond, van daglicht. Het venster heeft een naar buiten draaiend raampje met negentiende-eeuws hangwerk. Het kozijn is aan de binnenzijde met een kraal geprofileerd.

In de cementlaag is nog een bouwfase, of beter modernisatiefase te onderscheiden. De bovendorpel van het deurkozijn is namelijk aangebracht ten koste van een deel van de imitatie rollaag. Het huidige deurkozijn is dus aangebracht na de vergroting en

het aanbrengen van de cementafwerking.

Tegenwoordig is de voorgevel voorzien van een mastgoot op beugels. De goot voert het water van het met Muldenpannen gedekte dakschild af. Oorspronkelijk was de gehele boerderij waarschijnlijk met riet gedekt en waren goten niet nodig.

2.2 De linker zijgevel

De lage linker zijgevel is volledig gecementeerd, vermoedelijk na de vergroting van de boerderij. De gevel heeft slechts één kleine vensteropening ongeveer in het midden van de gevel. Dit venster bevindt zich boven het inmiddels gesloopte dek van de halfverdiepte kelder. Een soortgelijke kelder kwam ook voor in de boerderij Hondsborg 9 en de boerderij Maliskampsestraat 51, waar de ruimte boven de kelder werd benut voor de plaatsing van de oven. Dat laatste is bij Hondsborg 9 niet het geval geweest. Boven de vensteropening bevindt zich een stalen latei, wat zou kunnen betekenen dat het venster later is aangebracht, wellicht na het verplaatsen van de kelder. De linker zijgevel hoort tot de eerste bouwphase.

2.3 De achtergevel

Dat de huidige achtergevel niet de oorspronkelijke achtergevel van de boerderij is, wordt bij de eerste beschouwing ervan al duidelijk. De achtergevel is de enige gevel van de boerderij die is uitgevoerd in schoonmetselwerk. Het metselwerk is met machinaal vervaardigde stenen in halfsteens verband opgetrokken. De gevel is echter wel dikker dan een halve steen. Binnen blijkt dat de gevel een binnenblad heeft dat is opgetrokken met hergebruikte bakstenen van diverse formaten en kleurnuances. Sporen van oude kalkmortel zijn op een groot aantal van deze stenen nog in de voegen aan te wijzen. De huidige achtergevel is vermoedelijk tijdens de vooroorlogse verbouwing opgetrokken tussen de bestaande zijgevels van de toenmalige boerderij. De achtergevel heeft naast een deuropening twee vensteropeningen die verschillend zijn van grootte. De deuropening en het grootste van de twee vensteropeningen is voorzien van een koppenlaag boven de kozijnen. Deze openingen bevinden zich van meet af aan in de gevel. De tweede vensteropening ontbeert een dergelijke overspanningconstructie. Wellicht vanwege het de geringe grootte van de opening niet nodig, doch de gecementeerde dagkanten duiden er op dat de gevelopening later in het bestaande metselwerk is aangebracht. De haksporen in het metselwerk werden daarbij gemaskeerd met een cementlaag. Het kleine venster heeft een draairaam, het grote heeft stolpramen. Het toilet heeft een klein venster en op maaiveld niveau een boog om afvoer naar een beerput mogelijk te maken.

Het muurwerk van het aan de achterzijde uitgebouwde toilet onder plat dak (rechts van de achterdeur) is identiek aan het schone metselwerk van de achtergevel, maar staat daarmee niet in verband. Mogelijk is hier sprake van een bouwphase. Wellicht kwam het toilet tot stand op de plaats van een venster in de achtergevel en is het daarom dat het kleine venster in de gevel werd toegevoegd.

De gevel wordt afgesloten met een muurplaat die horizontaal is gelegd op een stroomlaag. Het dakriet zorg voor een overstek waardoor een gootconstructie niet nodig is.

2.4 De rechter zijgevel

De rechter zijgevel is volledig gecementeerd. De gevel bestaat uit twee delen. Het rechterdeel, dat hoort bij het voormalige staldeel, is blind. Oorspronkelijk liep dit deel van de gevel door tot aan de voorgevel. Met de uitbreiding van het woongedeelte van de boerderij is een groot deel van de oorspronkelijke zijgevel gesloopt. Het huidige linkerdeel van de gevel is een in het tweede kwart van de twintigste eeuw gerealiseerde topgevel met twee vensteropeningen die net niet in één as liggen, hetgeen op een wijziging in de oorspronkelijke opzet duidt. Aan de binnenzijde van de gevel is te zien dat de dagkanten van de vensteropening op de zolder vermaakt zijn. De geveltop is gemetseld met machinale bakstenen die op het oog qua samenstelling niet veel verschillen van het zichtwerk van de achtergevel. De geveltop is halfsteens gemetseld om zo op materiaal te besparen. Ter plaatse van de oplegging van de gordingen zijn op de zolder muurpilasters gemetseld. De vensteropening op de begane grond heeft als enige een keramische raamdorpel. Mogelijk is ook deze gevelopening vermaakt.

3 Het interieur

Het huidige interieur van de voormalige boerderij laat zich eenvoudig beschrijven aangezien van een interieurindeling en van substantiële interieurafwerking geen sprake meer is. De binnenmuren zijn enkele jaren geleden uit het pand gesloopt, op de muren bevinden zich nog weinige resten behangsel. Het gebouw vormt tegenwoordig één ongedeelde ruimte. De schouw is het enige element dat nog bewaard is gebleven. De curieuze positie van de schouw, halverwege het pand, wijst er in combinatie met een vreemde draaiing ten opzichte van de voorgevel en het hergebruik van materiaal op, dat de schouw, én de positie ervan, niet oorspronkelijk is. De schouw is gemetseld met hoofdzakelijk handgevormde bakstenen waarvan een aantal aan de buitenzijde beroet is en andere sporen hebben van pleister. Tevens bevinden zich in het metselwerk enkele machinaal geproduceerde stenen.

Op basis van de bouwsporen op de vloeren, de balklagen en vooral de binnenzijde van de gevels is het relatief eenvoudig om de laatst bestaande interieurindeling te reconstrueren. De schouw bevond zich in de centrale ruimte, de herd, de woon- en leefkamer van deze relatief kleine boerderij. Rechts van de herd, in de uitbreiding van de boerderij, was de ouderslaapkamer gesitueerd. Links van de herd, in de smalle zijbeuk van het gebouw, bevond zich een kleine ruimte die tot de vooroorlogse verbouwing vermoedelijk in gebruik was als keuken voor het bereiden van voedsel, koken deed men in de schouw. Vanuit hier was de in middels gesloopte kelder, uiteraard aan de relatief koude noordzijde van de boerderij, toegankelijk. Achter de schouw bestonden twee ruimten. Links de keuken, rechts een tweede slaapkamer, toegankelijk vanuit de ouderslaapkamer en wellicht ook vanuit de keuken.

Er is een reconstructie te maken van de interieurindeling uit de periode dat in het gebouw nog vee stond. Oorspronkelijk heeft de schouw waarschijnlijk een stuk dichterbij de voorgevel gestaan waardoor de herd nog kleiner was dan in de latere situatie. In de zijbeuk rechts bevond, afgescheiden door een binnenmuur met stroomlaag, een keuken en een kleine kelder die uitgebouwd was in het staldeel óf dichterbij de voorgevel was gepositioneerd dan tegenwoordig. In de zijbeuk rechts was waarschijnlijk plaats voor bedsteden. Of de deur naar de stal links of rechts van de schouw heeft gezeten is niet meer vast te stellen. Wellicht dat de archeologie hier in de toekomst nog uitspraken over kan doen.

De kelder was zoals gesteld half verdiept. Een houten luik scheidde de kelder van de keuken. Het vloerniveau lag twee treden beneden het niveau van de begane grond. Deze situatie is vergelijkbaar met bijvoorbeeld Maliskampsestraat 51. De muur tussen de kelder en de voormalige stal is steens dik, boven het kelderdek halfsteens. Wellicht is deze muur steens dik uitgevoerd om de warmte van de dieren in de stal zoveel mogelijk buiten de kelder te houden.

De indeling van de stal is tegenwoordig niet meer te reconstrueren vanwege de betonvloer die tijdens de vooroorlogse verbouwing is aangebracht.

4 Vloer- en kapconstructie

De begane grond van de voormalige boerderij is grotendeels van beton. Waar het beton verwijderd is, ligt schoon zand. De betonvloer is vermoedelijk aangebracht tijdens de vergroting van het pand. Van de zoldervloer resteert enkel in de uitbreiding nog een balklaag. Deze is enkelvoudig en evenwijdig aan de voorgevel gericht. De balklaag bestaat uit acht balken, inclusief strijk balken.

De verdwenen vloerconstructies zijn te reconstrueren op basis van balkkopgaten in de gevels. Zo is vast te stellen dat de vloer boven de herd oorspronkelijk gedragen werd door vier balken haaks op de voorgevel. De balken waren ter plaatse van de schouw op een raveelbalk gelegd. Deze constructie dateert, uitgaande van het verplaatsen van de schouw, van de vooroorlogse uitbreiding van het pand. In de achtergevel zijn de balkkopgaten van de zolder boven de keuken en de slaapkamer te reconstrueren. Direct valt op dat de plafondhoogte, en dus het niveau van de zoldervloer, verschilt per ruimte. Hieruit valt op te maken dat de zolder vermoedelijk hooguit als hooizolder in gebruik zal zijn geweest. Naar verluidt was de zolder in tot voor kort bereikbaar via een laddertrap, opgesteld in de keuken. Men moest moeite doen om op zolder te komen vanwege de grote breedte van het rookkanaal en de relatief flauwe dakhelling waardoor slechts een kleine, driehoekige doorgang resteerde. Er is een moment geweest waarop op zolder geslapen werd.

De kapconstructie bestaat uit twee delen. Het deel van de kap dat de nok haaks op de voorgevel heeft ontbeert een solide draagconstructie van spanten. Oorspronkelijk hebben er waarschijnlijk twee gebinten in de boerderij gestaan, er zijn in de boerderij stukken hout aangetroffen met daarop telmerken. Tegenwoordig worden de onderste flieringen van de kap ondersteund door twee rondhouten stempels. De bovenste flieringen worden in het geheel niet ondersteund. Zij zijn aan de rondhouten sporen opgehangen. Als een gevolg hiervan wordt met name de linker zijgevel door de kap naar buiten gedrukt. Dit heeft tot serieuze scheurvorming in deze gevel geleid.

Bij de uitbreiding van de boerderij is boven de ouderslaapkamer een spant haaks op de voorgevel geplaatst. Het eenvoudige schaarspant heeft een trek balk waarover de gordingen zijn gelegd. De gordingen zijn aan weerszijden met windverbanden afgeschoord op de spanten. De verbindingen zijn halfhouts gespijkerd. De sporen van dit deel van de kap zijn rechthoekig van doorsnede.

5 Waardering

5.1 Landschappelijke en (cultuur)historische waarde

Hondsborg 9 heeft historische waarde vanwege de ouderdom van de boerderij, de ligging aan de rand van een esdek en als voorbeeld van een laat negentiende-eeuwse keuterij, een inmiddels zeldzame getuige van het agrarische verleden van Rosmalen. Deze waarde wordt versterkt door het ensemble dat de boerderij vormt met de in oorsprong soortgelijke boerderij Hondsborg 3 (eveneens een gemeentelijk monument), die op een steenworp afstand is gelegen. De keuterboerderij is een restant van de cultuurhistorische ontwikkeling van de Sprokkelbos es waar om akkerland een ring van kleine boerderijen ontstond.

5.2 Archeologische verwachting

De aanwezigheid van een esdek op een dekzandrug houdt in dat de kans op het aantreffen van oude archeologische sporen onder de deklaag groot is. Door het opbrengen van een afdekkende mest- en plaggenlaag zijn mogelijk bewoningssporen uit de periode voor de late Middeleeuwen onder de esophoging goed bewaard gebleven. Gedurende de Middeleeuwen heeft de bewoning op de es zich geconcentreerd aan de rand van het esdek. Het aantreffen van laatmiddeleeuwse sporen is in het esdek zelf klein, gezien de bestemming als akkerland. Gezien de ligging van het onderzoeksterrein moet met name bij graafwerkzaamheden dieper dan het esdek, dat wil zeggen gemiddeld een halve meter onder het niveau van het maaiveld, rekening gehouden worden met archeologische resten van vóór de late Middeleeuwen.

5.3 Definities monumentale waarde

Hoge monumentale waarde:

- Er moet vanuit bouw- en cultuurhistorisch oogpunt worden gestreefd naar volledig behoud van hoog gewaardeerde elementen.
- Aanpassingen zijn alleen te billijken wanneer daarmee de bestaande monumentale waarde, of de beleving daarvan, wordt versterkt.
- Noodzakelijk geachte ingrepen dienen met zorg uitgevoerd te worden waarbij de architectuur van het pand maatgevend is.

Positieve monumentale waarde

- Er moet vanuit bouw- en cultuurhistorisch oogpunt naar worden gestreefd om zoveel mogelijk positief gewaardeerde elementen te behouden.
- Aanpassingen zijn vanuit bouwhistorisch oogpunt mogelijk wanneer het karakter en de bepaalde monumentale waarden zoveel als mogelijk blijven bestaan.

Indifferente monumentale waarde.

- Vanuit bouwhistorisch oogpunt bestaan er geen argumenten om het behoud van indifferent gewaardeerde elementen na te streven.
- Wijzigingen of zelfs sloop behoren zonder voorbehoud tot de mogelijkheden.

5.4 Waardestelling

De bouwmassa weerspiegelt in grote lijnen nog altijd de negentiende-eeuwse vorm van de oorspronkelijke boerderij. De kleinschaligheid en het provisorische karakter zijn kenmerkend voor het type boerderij en verklaarbaar door de schrale landbouwgronden en de daarmee samenhangende armoede op het Brabantse platteland in de negentiende eeuw. De bouwmassa heeft derhalve hoge monumentale waarde.

Het exterieur van de voormalige boerderij vertegenwoordigt hoge monumentale waarde vanwege de kleinschaligheid en de voor Brabantse keuterboerderijen kenmerkende pragmatische toepassing van sloopmateriaal. De indeling van de gevels is eveneens karakteristiek voor een keuterboerderij en vertegenwoordigt derhalve eveneens hoge monumentale waarde. De gevels die rond het midden van de twintigste eeuw zijn verbouwd of gerealiseerd, hebben hoge monumentale waarde als voorbeeld van een pragmatische bouwfase, een vergroting van een kleine boerderij, meestal ten behoeve van het realiseren van extra woonruimte of een volwaardig slaapvertrek (in plaats van een bedstede).

Van een interieurindeling of van interieurafwerkingen is nauwelijks nog sprake. Het enige waardevolle restant is de vermoedelijk vernieuwde stookplaats. Hieraan wordt, vanwege de prominente rol die de schouw in het negentiende en (gedeeltelijk) twintigste-eeuwse boeren leven speelde, hoge monumentale waarde toegekend. De restanten van de bakstenen vloeren, het tegelvloertje en de enkelvoudige balklaag hebben monumentale waarde vanwege de authenticiteit en vanwege de sobere, pragmatische toepassing van deze eenvoudige materialen. De waarde van de betonnen vloer is met het oog op de beperkte ouderdom en de veelvoorkomende toepassing van dit materiaal indifferente gewaardeerd. De behangsels hebben, net als de restanten van binnenmuren, indifferente waarde vanwege het fragmentarische en weinig duidende karakter.

De kapconstructie heeft vanwege de kenmerkende vorm, de pragmatische en voor keuterboerderijen zeer karakteristieke toepassing van rondhout en de zeer traditionele spantconstructie, hoge monumentale waarde.

Afbeeldingen

Afbeelding 01: De kadastrale situatie in 2003.

Afbeelding 02: De kadastrale situatie van 2003 geprojecteerd op de situatie in 1832. De straat de Hondenberg ontbreekt nog op de negentiende-eeuwse kaart.

Afbeelding 03: De voorgevel van het pand.

Afbeelding 04: De rechter zijgevel gezien vanaf de achtergevel. De hoek van het pand is gesloopt na beschadigingen veroorzaakt door de boom op de voorgrond.

Afbeelding 05: De topgevel van de boerderij.

Afbeelding 06: De achtergevel van het pand.

Afbeelding 07: De hoek van de rechter zijgevel met de achtergevel. De achtergevel met machinale baksteen.

Afbeelding 08: De schouw in de volledig van interieurindeling ontane boerderij.

Afbeelding 09: Een blik in de twintigste-eeuwse uitbreiding van de boerderij.

Afbeelding 10: De voormalige linker zijbeuk gezien in de richting van de achtergevel. Restant van de half verdiepte kelder.

Afbeelding 11: De voorgevel vanuit het pand gezien. Op de voorgevel de afdrucken van twee binnenmuren.

Afbeelding 12: De schouw en het rookkanaal gezien vanuit het voormalige staldeel van de boerderij.

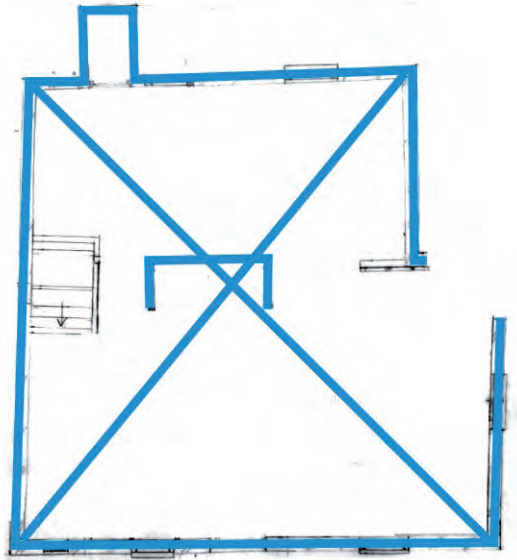

Afbeelding 13: Het voormalige staldeel. Links op de foto de achterzijde van de schouw.

Afbeelding 14: Het voormalige staldeel. Rechts op de foto de achterzijde van de schouw.

Waarderingskaart

LEGENDA	
	HOOB
	POSITIEF
	INDIFFERENT
	KAPCONSTRUCTIE

© BAAC BV